

ՏԱՅ ԵՒ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գիմը 10 բուրլ, կէս տարվանը 6 բուրլ:

Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիան խմբագրատան մէջ:

Մէր հասցէն. Տիֆլիս. Ռեդակցի «Մշակ».

Կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՏԵՐՓԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ներքին տեսութիւն. Նամակ բաղուց. Ներքին լուրի. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Խոսկայի դիմուրական պատրաստութիւնները. Նամակ ՇԱՀԵՐԱՐԺԻ. Արտաքին լուրի. — ՀԵՌԱ. ԳԻՐԱ. — ԲՈՐՍ. — ԵԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Մօսկվայի հայերի կենակից.

ՏԵՐՓԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱԴՈՒՅՑ

ՅՈՒՂԻՄ 28-ին

Խոստմանս համաձայն կրկն վերադառնում եմ նաւթանակների հիւանդանոցի հարցին:

Նախընթաց նամակում, եթէ ընթերցողը չէ մոռացել, յիշել էի, որ բժիշկ պ. Զալիսարէկեան աշխատում է արծարծել հիւանդանոցի հարցը և միացած մի քանի համախօնների հետ զլուկ բերել այդ բարեկործական հիմնարկութիւնը:

Այս մի հարց, որի վրա պէտք է լուծօբն մը տածնի հիմնարկութիւնը Այդ հարցի լուծումը իմ կարծիքով, կախած է նրանցից թէ որքան բարձրանութեան նիւթ զառնալուց յետոյ, ինչպէս պատմում են, անկարելի եղաւ աշողեցնել, այժմ մենք տեսնում ենք իրադրծված նաւ-

թանքերի խուլ անկիւններում ապարում մի քարտում ներքում նախնի և տոկուն եռանդով չնորդով Այդ երիտասարդների խումբը, որին Բալախանի լինակիցներն կարելի է համարել, դեկավար ունենալով այդ գործին մօտ ծանօթ ու մանձուք պ. Զալիսարէկեանին, այսօր կատարած է բացարձակավճառ աւետել նավթակարանում ենակներու և նախնակների անդամների հազին աւանդելու են լինում: Այդ խումբը, որ իրաւամբ բռնկում է նաւթանակների պատմութեան մէջ անդամնամարդի հազին աւանդելու և նաւթանակների պատմութեան մէջ անդամնամարդի հազին աւանդելու:

Թարգիւմ նրանց գործունեութիւնը:

Միւս նամակովս կաշխատման մասին:

ԱՊՐԵԼ 10-ի ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՅԱՀԱՅԱ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՀԱՅԱՀԱՅԱ

Արդ, որոնք են այդ հնարաւոր պայմանները, որոնց վրա այդպէս ծածկաբար ակնարկում են մինխատրական կիսապաշտօնական լրագիրները, ֆրանս-խոալական պատերազմն է, որը, տարաբաղդաբար, քանի գնում աւելի մօտիկ է երևում.... Դիլլօմատիտական ինտրիգաների չնորհիւ խոալիայի և Ֆրանսիայի, այդ երկու աղջակից երկիրների յարաբերութիւնը շատ լարվել է վերջին ժամանակներուն պետութիւնները թշնամական դիրք են ստանում օրից օր, չը նայած որ թէ Ֆրանսիայում և թէ Խոալիայում՝ ազատամիտ կուսակցութիւնը և հասարակական կարծիքը դէմ են որ և է ընդհարման մտքին: Սակայն չը նայած այդ նպատակով ձեռք առնվող բոլոր կողմնակի միջոցներին, խոալիան իր այժմեան կառավարութեան միջոցով աւելի է լարում իր յարաբերութիւնը ֆրանսիական հանրապետութեան հետ: Խոալիայի միանալը աւստրօ-գերմանական դաշնակցութեան աւելի էլ կասկածելի է դարձել Փրանսիոտական յարաբերութեան գործը, և իշխան Քիսմարկ Խոալիան է իր ձեռքում գործիք դարձրել՝ Գերմանիայի պատմական թշնամուն՝ Ֆրանսիային հարուածելու համար: Եւ այժմ Բերլինի դիպլոմատները կրիսպիի հետ միասին մտածում են հն արաւոր պայմանների մասին, մտածում են թէ ինչպէս և ինչ միջոցներով պէտք է յարձակվել թշնամու վրա, մտածում են պատերազմական ամեն տեսակ պատրաստութիւնների մասին, թէե միւս կողմից ուղարկ են հաւատացնելու աշխատում են, որ ամեն բան խաղաղ առ թեան համար են անում: Խոկ Խոալիայի զինուրական պատրաստութիւնները ամենազրական ապացոյց կարող են լինել այդ պատերազմական դիտումների համար: Վերջին մի քանի տարիներին ընթացքում, Խոալիան էլ, Գերմանիայի և Աւստրիայի նման, զինուրական հազարին պատրաստութիւններ է տեսնում, որոնք ապացուցանում են, որ Գարեթալիի միրած հայրենիքը պատրաստվում է ոչ թէ պաշտպանողական, այլ յարձակողական դիրք բռնկլու համար:

Ուազմագլխտական մի շաբթ միջոցներ արդէն
գործադրութիւն են գտնել, և զգալի կերպով մե-
ծացրել են խոալիայի զինուորական ոյժերը։ Խ-
ոալիան ունի մօտ 30 միլիոն ժողովուրդ, խեկ
նրա մշտական զօրքի թիւը հասնում է 241,000-ի։
Այդ խազագլութեան միջոցին, խեկ պատերազմի
ժամանակ խոալիայի թէ պահեստի և թէ գործող
զօրքի թիւը կը հասնի 764,000 մարդու, որը
կազմում է ազգաբնակութեան 2,57 տոկոսը։
Ցամաքային զօրքի վրա խոալիան ծախտում է

տարեկան 75 մլիլիօն բուքլուց աւելի
Զինավարժութիւնների վրա առանձին ուշա-
գրութիւն է դարձրած, և իտալական կառավա-
րութիւնը վճռել է անպատճառ ունենալ օրինա-
կելի զինառարական ոյժ։ Զօրքը զինաւորված է նոր-
տեսակի ամենալաւ հրացաններով։ Գուցէ իտա-

կարան տալը երեցիովսին կարող է դառնալ վաս-
սակար օրինակ:

Այս այս երկու պատճառները, որ բաժանում են
մեր ծովխը երկու կուսակցութեանն: «Երկու» բա-
ռը այստեղ ճիշդ չէ, որովհետև իսկապէս մի
կուսակցութիւն կայ, այն է պ. Փանեանցի հա-
կառակորդների կուսակցութիւնը: Այս վերջինը
կարծում էր, թէ յիրաւի մի կուսակցութիւն կայ,
որ կամենում է Փանեանցին պաշտպանել: Բայց
այդ կուսակցութիւնը, որ կարելի է անուանել
պ. Փանեանցի հակառակորդների երեսկայու-
թեան ծնունդ, իսկապէս զոյութիւն չունի: Եւ
յիրաւի ծխական վերջին ընդհանուր ժողովը ա-
պացոյց էր այս ճշմարտութեանը: Փանեանցի կու-
սակցութեան պարագուխ համարվում էին պրօֆ.
Ներսէսեան, Խ. Փանանեան և պ. Ախանոզով:
Բայց այս վերջինները երկար ծառայութիւնից,
յետոյ, զգուեցին այն զրաբարտութիւններից, ո-
րոնք իզուր բարձվում էին սրանց վրա և քու-
արկութեան ժամանակ բոլորովին հրաժարվեցին
քուէարկվելոց: Ուրիշմա ասպարէզը մնաց հակա-
փանեաններին: Բայց այս վերջինները, չը նայե-
լով, որ ասպարէզը իրանցն էր և յաղթութիւնը
ապահոված էր, չը կարողացան, կուսակցական
ատելութիւնից կորացած լինելով, խոհեմու-
թեամբ զործը առաջ տանել, որպէս զի իրանց
ցանկութիւնը վերջապէս կատարվի: Սկսեցին
խառնակութիւններ անել, աղմուկ բարձրացնել,
այնպէս որ պ. Զ. Մսերեան ստիպված էր նիստը
փակել: Խայտառակութիւննը այստեղ էր հասել,
որ ծխականներից մինը իրան տուած հինգ հատ

իան շուտով կը համնի իր նպատակին, այն է ինել առաջնակալարդ զինուորական պետութիւնն Աւ երբ մի կողմից կառավարութիւնը զինուու-
ուական ահազին պատրաստութիւններ է տեսնում, իրուս կողմից արդէն ձայն է ընկնում ֆրանս-ի-
ուալական պատերազմի, տեղի, ժամանակի և հե-
տեսանքների մասին: Ի նկատի ունենալով, որ
Նիցցայի և Սալօյայի նման ռազմագիտական
դիրքերը գտնվում են Ֆրանսիայի ձեռքում, իտա-
լական ռազմագիտաների կարծիքավ, խաղախն՝ իր
արեմտեան սահմաններում պէտք է բաւականա-
նայ պաշտպանողական գործողութիւններով: Դրա
հետ միասին իտալական ռազմագիտաները այն հա-
մոզելունքն ունեն, որ խտալիան կարող է վճռա-
կան հարուած տալ Ֆրանսիային մի ուրիշ կող-
մից: Այդ գեռ բաւական չէ: Խոտալական ռազմա-
գիտաների վճռոփ համեմատ, սպատերազմի դէպում,
խտալիան պէտք է խախտի Շվեյցարիայի չէզո-
քութիւնը, և ուժով պէտք է անցկացնի այդ երկ-
րի միջով իր զօրքի մի մասը, գէպի Ֆրէյրուրդ,
ուր այդ ժամանակ արդէն կենտրօնացած կը Մ-
ի գերմանական զօրքը, որը իրեն դաշնակից,
պէտք է միանայ խոտալական զօրքի հետ: Այդ
վերջին կէտը արդէն վճռված է թէ խտալական և
թէ գերմանական ռազմագիտական վարչութիւն-
ների կողմից, որոնք որոշել են սպազայ ոսր-
ծողութիւնների ճանապարհները և միջոցները:

ՆԱՄԱԿ ՇՎԵՅՑԱՐԻԱՑԻՑ

ԺԵՆԵՎ, 12/24 յուլիսի
Որբան նշանաւոր խոնդիր է, որին չօշափում է
ներկայ և նամակս, նոյնքան և ծանրութիւն էլ
զգում քնառ մոռացութեան տալ և չը խօսել երե
և իցէ նրա մասին. խօսքս ուսանողական գործին
է վերաբերում: Կութեամբ անցնել այն տղեղու-
Միւնները և զգուելի փաստերը, որոնք կատար-
վել են արտասահմանի հայ ուսանողական շրջան-
երում և գուցէ կը կրիմնեն և ապագայում, հրա-
պարակ չը հանել այն տարօրինակ և արտասովոր
երևոյթները և համկացողաթիւնները,—խոստո-
վանվում ենք, մեր խորհի դէմ գործած կը լինենք
և մեր պարագից շեղված: Փոյթ չէ մեզ թէ կը
հանդիպենք ամեն տեսակ սպասելի նախատինք-
ների և անհամութիւնների. մեզ միխթարված կը
զգանք միայն նրանուլ, որ արդարութիւնն ենք ե-
ռևսան հանել և ուսանողական գործը պաշտպանել,
ինչպէս մենք ենք հասկանում: Միայն խնդրում

Յաւալի է, որ պ. Սաներեան և զգուած լիսելով,
կամենում է հրաժարվել իր պաշտօնից: Ուրիշն
եկեղեցական խորհրդի ամենալուրջ և երկար ծա-
ռայութիւնից փորձված անդամները կամենում
են բոլորովին հեռանալ: Նրանց մեղադրել չէ
կարելի, որովհետև յիրավի զգումը ընթացք է
առնել հայառակ կուսակցութիւնը: Այսպայտում
առօնք կամնակն միւս եռաւանութեան ծեռու:

բ նոյնագէս ուրիշ տեղերի, մանաւանդ մեր հեռուր ուստահայ ուսմանող եղբայրներին ձայն տալով՝ «Մշակի» միջոցով աներկիլավ, երեան համել ինանման դէպքերը և համկացողութիւնները, ուղղված մեծ բարիք արած կը լինէինք մեր ընդհանուր ասանողական զործին.... Մենք միշտ սովոր ենք Պատել իդէալացնել, գովել ուսանող երիտասարդիւնը, կարծել ենք անպայման, որ գէթ տանող մեծամասնութիւնը լուրջ, խոհուն և մաւանդ ազնիւ է (ինչպէս և մենք էինք համոված առաջ), սակայն մօտենանք, զործ ունենանք անուան, ճանաչենք նրա բարոյական ու մտաւորական իխարհը և աւազ, սիրտի խոստովանվենք ակացի հրապարակաւ, որ դառն իրականութիւնը զորութիւն այլ պատկերն է ցոլացնում....

Մենք այսուեղ չենք խօսի արտասահմանի ռուսայ ուսանողների այն մասի վրա, որը սովորում է սովորելու համար միայն, պատրաստվում իբրև կարիերիստ. այսիսիները չեն որ այդպէս փառ է լինեն և ցաւալի չեն արդեօք իրանց այդ համաստիքակ մժաւոր խեղճառթեան համար. չենք խօսի տաճկահայ ուսանողների մասին, որոնք ընդունրապէս նոյնագէս իրանց մասնագիտութիւնից ուրս ուրիշ ոչինչ բան չեն տեսնում և չեն սորում. խօսքս ուրիշն կը լինի այն ուսմանողների ասին, որոնք պրէտէնդիա, ձգտում ունեն որ և կերպով օգտակար լինելու ապագայում հասակութեան, ժողովրդին:

Այսուեղ անմիջապէս հարց է ծագում իմ մէջ է. քանի կարգի, կատեգօրիայի պիտի բաժմնել ասանողներին Ամեն մի ուսանող այստեղ մի մի ուղերուսի է ներկայաւում. իւսնին, աստ աստ-

սագորիս է սորդայացնուու լրամբց. այդ պատ-
րով թող թոյլ տրվի մեղ դրծածել մեր այս
դրւածում տարրական փիզիկայից յայտնի կ-
այ դօ ս կ օ ս կ դրծիքը՝ դիտելու ուսանողութեան
ովնեանդ ցուցող դրյսերը և.... զմայլվել....
խաւորապէս երկու տեսակ ուղղութեամբ ուսա-
զների ենք պատահում, թէև պիտի նկատենք
սկագծում իբրև տարօրինակ երևոյթ, որ մի և
յն տեսակ ուղղութեան պատկանող ուսանող-
ը մնում են դարձեալ և կազմում են իրանցից
մի առանձին կատեգորիա:

Առաջինները արխատոկրատ-իդէալիստներ, լաւ
ոլ ստացողներն են զիմաւորապէս. կաբէնէտի
ոս պատերի մէջ է միայն ամֆոփլում նրանց
անքի ամբողջ դրծնականութիւնը. մնված ու
դրդացած օգերանների և բօմանների սիրային
սարաններով և մտային փիլիսօփայութեամբ՝
նույնիմենաւլիստ-իդէալիստ են. լուս են հե-
տից կամ մօտիկից ինչ որ թշուանների կամ
շվաճների ձայները և կրօկոդիլի արտասուլքներ
ժափում Արանց համար խելքի զարգացումը

կը ուրեմն, որ խառնակութեան
ատածառը սկզբունք չէ, այլ անձնական շահերը
թէ շարժառիթ պատճառը լինէք երեցփոխի-
քիրի՝ կամ «վարձով» ծառայելը, այն ժամանակ
ուսափաննեամները արժան կը լինէին ամենայն
որդանքի և համակրութեան բայց դժբաղդա-
սը գործի էութիւնը այդ չէ. զիսաւոր կէտը վե-
անձնականութիւնն է—այն անձնականու-
թիւնը, որ մեզանում ամեն բան աւերակ է
անձնութիւնը:

Չար լեզուները մատնացոյց են անում մի այլ
առծառի վրա էլ, որից ծագել է անկարգու-
թն: Բանը ահա ինչումն է. ասում են թէ Փա-
անցը վիճաբանութեան ժամանակ զարաբաղ-
ներից մէկին վիրաւորել է խօսքով: Եւ Ղարա-
պատմ յայտնի մի յիմար կենդանու անունը դա-
շլ է եկնղեցական գործերի խառնակութեան
առծառը: Վիրաւորված զարաբաղցին ժողովիլ
այստեղի զարաբաղցիներին և կամենում է
այտառակութիւնով Փանեանցին դուրս անել
ու, որպէս զի նրանից վրէժը առնի: «Ճօկէրի-
ն» էլ ոմանք անցել են զարաբաղցիների կող-
ու: Յայտնի է, որ հայը հային միշտ նախանձում
յայտնի է նմանապէս այն երևայթը, որ մեզա-
ւմ երկրացին երկրացուն ևս առաւել ատելի է:
Արմանալին այն է, որ այ. Փանեանց 20 տարուց
ել ունի ծրի բնակարան Բայց մինչեւ անձնա-
ն հաշիւները, անձնական վիրաւորելը ոչ ոք

բ, բարեփոխողը, սօցիալական թէկուզ ամեա-
արդ խնդիր վճռողը. «սրտով» վստահ են
պէս իրանց անծանօթ, մինչև անդամ չը տե-
ժողովրդի բաղդը միանգամմից վճռելու.... ի
մն ամենայնի «սիրտը» այդպիսիների համար
տօնի փողէան» է, իսկ խելքի զարգացումը
չ է. ինչ հարկաւոր է ուսանել, համալսարան
ախոն, մինչդեռ «սրտով» ամեն ինչ վճռվում
սրբնիտում. սրանք հնտեսապէս սարսափելի
զեօրներ են, և ստիպված ենք դիմու նրանց
լով. «Իշէալիստ-սանտիմենտալիստներ, սիր-
բաւական չեն. իսկ կարինէտի «սիրտը» առաւել
ոցինչ է. դուքս եկէք ձեր կարինէտի մթնոլոր-
, մտէք իրական կեանքը, ուսումնասիրեցէք
բազմազան գեղ և տգեղ երեսյները, ճանա-
ք մարդկային քաղաքակրթութեան անխախ-
ի օրէնքները, սովորեցէք միշտ մինչև ձեր

աճանք՝ և այն ժամանակ եթէ ձեր «սիրտը» ստիռում է անկեղծ մէր, գէլի միմիայն մտաւոր արի հետ կարող էք, այն էլ ոչ թէ ֆանտազի աշխարհից, այլ նոյն իսկ իրական կեանքի կան իրերի լծորդութիւնից իդէալներ ստեղ-
... Առանց մտաւոր պատրաստութեան, ցմոնք անկիրթներն էլ ունեն, իսկ առանց ակցական ոյժի զգացմոնքը շատ դէպքերում սակար էլ է լինում....>

υρικός, αποτελούσαν αποθέματα για την παραγωγή της στην Ελλάδα. Το μεταξύ, οι Έλληνες αποτελούσαν την πλειονότητα της πληθυσμού στην Κύπρο, ενώ η αριθμητική διαφορά τους σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο ήταν σημαντική.

ը մրարայս պարզ և օսին ալիստ են: Ամեն
բուրժուազական է, համալսարանում պրօֆէ-
սիլը բուրժուա-ինսիլվիդուալիստ են, ուսանող-
ը բուրժուազիայի զաւակներ են, իդուր է
համակ կորցնել տաղտկալի՝ դասախոսութիւն-
ը լսել. իսկ որ և է գործնական մասնագի-
թիւն ուսանելով, անկարող ենք օգտակար
լ մեր ժողովրդին. ահա ֆրազներ, որ սո-
սրար հեշտ է լսել ուսանողների քերանից:
օրինակ հասկացողութիւններ և տհաս դատո-
թիւններ:—Աննապատակ դատափետել և միայն
ը տեսնել, կարծես աւելի վատը պաշտպանե-
ծութում ունենալու և տրամադիր լինելու,
նել միայն չարիք և չըմբռնել որ և է շրջանի
պակրիթական-պատմական նշանակութիւնը՝
նշանակէ միայն ֆրազէօգինայով պարագել:
ու դար է զրեթէ քաղաքակրթութեան զեկը
ու ոււազիայի ձեռքին է և նա այս կարճ միջո-
ց արեց այնքան, որքան չէ արել հին և միջ-
արեան քաղաքակրթութիւնը միասին վեր-
ծ. նա ստեղծեց համաշխարհային վաճառա-
կան պատմութեան առաջնային գործականութեան:

երթնեկութիւն, երկաթուղիների, շոգենաւեհ-
և հեռազբական թելերի ցանցով ծածկեց ամ-
պաշխարհը, մարդկութիւնը մի ընտանիք է
ձնում, իբան քաղաքակրթութիւնն ծոցն ա-

մտածում հարց բարձրացնել բնակարանի և
ձոլ ծառայելու մասին: Հենց որ ծագեց
ամութիւնը, ֆանեանցի հակառակորդները
դիսացան «սկզբունքի» և եկեղեցու շահին
տպան: Ուրեմն այժմ կազմված է մի զօրա-
ուդ. կենտրոն կազմում են դարաբաղյիք, մէկ
որ հաշտարիսանցիք, ի հարկէ, Պատովի զբո-
ք, իսկ միւս ծայրը՝ «զօկերը»: Զօրքի յետի
ը բռնել են նորնախսիջևանցիք: Իսկ հոգեո-
անները, Վեոնդ երեցի օրինակին հետևելով,
ը ձեռներին բռնած տանում են ջերմեռանդ
մն ու եկեղեցու դործերը դէպի երկարա-
շահագույնը:

յս գունդը մարշեր երգելով, պատրաստվում է տեմբերին զլիսաւոր ճակատամարտը տալու. և ում հետ և ում դեմ, յայտնի չէ: Այն օրից, այնպիսի յարդելի անձինք, ինչպէս Ներսէսեան, անհեան, Լիանօզօվ հեռացան, այն օրից երբ Տմերեան կամենում է հրաժարական տալ, արէլդը բաց է և պատերազմը անտեղի թայց կվայի Տարտարէնիերը իրանց երեւակայուն ոյժը այնտեղ են հասցըն, որ շուտով ողջ աշխարհը իրանց հակառակորդ կը կար- բանը երեխ նրանով կը վերջանայ, որ զօ- նենները, աւարի բաժանման ժամանակ իրար կը կռւեն: Ինչ և իցէ, իրեւ ազգամէրներ, ու պէտք է յաղթութեան տօնին պատրաստ, կամ աւելի լաւ է ասել պատրաստ լինենք, ինքնավարութիւնը թաղելու երկար- ութեան յատակի տակ:

ուաւ մինչև անգամ ամենավայրենի բուշմէններին և հօտէնսուներին, թէև հարստանարելու պայտմանով, բայց մի և նոյն ժամանակ նա ստեղծեց պրօլետարիատ Նորօպայում, որը ուրիշ ոչինչ է, եթէ ոչ նրա զարդացման անխուսափելի հետեւանքը, քնական արտայայտութիւնը, հինց այնպէս, ինչպէս որ ստրկատիրութիւնը հին աշխարհի, ճորտութիւնը միջին դարերի՝ ֆէօդալիզմի ընական տնտեսական ֆաղիտի արտայայտութիւններն էին: Կաքներս երբեմն առիթ ենք ունեցել պախարակել բուրժուազիան: և դա մեզ իրաւունք չէ տալիս նախապատելու հին աշխարհի ստրկատիրութիւնը և միջնադարեան ֆէօդալիզմը բուրժուազիայց: Ո՞վ կարող է երքել, որ ներկայ բանւոր պրօլետարիատը աւելի բարձր չէ իր մըտաւոր և սօցիալական դիրքով, քան թէ ստրուկը կամ ճորտը:

Հասարակական գիտութիւնները, ինչպէս քաղաքատնտեսութիւնը և պատմութիւնը, այլ նոյն իսկ այնպիսի անկախ գիտութիւնները, ինչպէս բնագիտութիւնը, զերծ չեն դարձեալ բուրժուացիայի վիլխօսիայական տարրից. բուրժուազիան, ինչպէս բնական երևոյթ, դրոշմել է իր կնիքը յը հստատալ այնպիսի դէպքում, երբ յարգելի անձինքներից բաղկացած «երդատով» էլ ապացուցված է այդ մասսայիցիզմը այն ժամանակ թուլանում թեան առաջ։
Էլ մը մէկը դրենք....

ամենուրեք և ամեն գիտութիւնների մէջ; Բայց
դա, կրկնում ենք, առիթ չը պէտք է տայ մեզ
անդիտանալ բուժուազիայի ամբողջ գոյութեան
և իր գիտութեան *raison-d'être*; չուսումնասիրել
նրա հակասութիւններով և փայլատակումներով
լի կեանքը և գիտութիւնը, և, վերջապէս, չիրա-
ւեանք առաջ առաջ առաջ առաջ առաջ առաջ առաջ

վուրդը Եւրօպայից, նա ամեն բանի էլ կարուտ է.... մի որ և է գործնական բարեփոխութիւն մեծ բարիք է նրա հասարակական կեանքի համար, և այդ հասարակական յարաբերութիւնները յեղաշրջման կարող են միմիայն նպաստաւոր լինել գործնական մասնավիճութիւնները, առաւելապէս տեխնիկական դիտութիւնները»:

Այսքան խօսելով ուսանողների երկու տեսակ ուղղութեան մասին, անցնենք այժմ դէպքերին և ըին այն խնտրիգանները, որոնք ստվար են ունեցել հայ ուսանողական շրջաբանական գործառնութիւններ, ընկերութիւնների կատարեալ բացակայութիւնը կեղծաւորութիւն, — և դուք գաղափար կազմել արտասահմանի հայ ուսանողութիւնների վեհապէս է ծընէվ, այդպէս է եղանակը կարծես ամեն տեղ, ինչ վօնապէլիէ և կարծես ամեն տեղ, ինչ հասած տեղեկութիւններից ենք իմանու

Ահա կը տեսմէք 3—4 «մտերիմ», իրբն «հաւասար» ընկերներին. դրանցից մէկը, դիցուք, մէկ կամ երկու րօման աւելի է կարդացել միւսներից և դա իրաւունք է տալիս նրան ճնշել, հսկարկել, աւտօմատ գարձնել միւսներին. այս դրութեան մէջ ընկերներից մէկը սարսափելի կեղծաւորութեամբ և աղոքսութեամբ գլուխը հանում է, միւսը բնաւորութեամբ ոչխար, այժմ աւելի ոչխար է դարձել. սրա քաջութիւնը այնքան է վիճում, որ երբեմն ահ ու դողով գանգատվում է

Դեռ անցեալ տարի գտնվեցան մապարակախօսներ, որոնք ամեն տիտուր վերաբերեցին միայն վաճառական գին....

Ի՞նչ է այս և ի՞նչով բացատրել այկը. սպարզապէս նրանով որ նոյն մանոյն հայրերի թոռներն են, մեր վիստակած Ուստրուների, Սաքօնների կաթիւնների համաման բացասական ժառանգներն են,—միայն այստեղ Ե-2—3 տարի սուաղած, պաճուճապատամակալեր.... և այսպիսի ուսանողութեամբ

Պատահել է դէպք, որ վիճաբանութեան ժամանակ ընկերը ընկերոջից վիրաւորված զդալով անշան պատճառով՝ ամենախայտառակ և սոոր կերպով վրոնդում է սենեակից իր «հաւասար» ընկերոջ։ Հարցրէք արածը, գուցէ պատասխան կը ստանաք, որովհետեւ բորբոքվող է, կամ ջղային է, անկարող է տանել։

Երկուուր ամենամօտիկ, անկեղծ, հոգեկից ընկերներ են եղել՝ ամիսներ և տարիներ. վերջը իմացվում է, որ մէկը միւսին հէնց առաջին հանդիպած օրը սարսափելի ատել է. որքան ուրեմն

— Լոնգոնի «Standard» լրացրիս օքանուում են օգտատոսի Յից հետևեալ քաց Էպիլուսի վլանաւոր քաղուք և ամենա ված տեղեկութիւնների համեմատ, այս շատ նահանգները սաստիկ տանջվում են Ազգաբնակլութիւնը ստիպված է կերակ տուլ և արմտիքներով։ Ալբանական գորքը Մէցցօվում, որ մի ամրացրած քանուու յունաց սահմանից, վաղուց է առ Ֆիկ չէ ստանում և յուսահատութեան սկսեց վերջապէս կողուպոել քաղաքքը։ Սակայ այրովիցան տասն աներ և սալանվեց

լրու դեռ մաղթել կողովտմանը է խիբրոսի նահանգապետ Ալեքսանդր Վազգովը Մէցցօվոյ կարգը վերականգնեցնելու համար։

—«*Neue Freie Presse*» լրագիրը հաստատում է, որ խտալական մինհատրնախարժան կրիստիֆյայտագիրը գրուել է իշխան Բիսմարկի խորհրդով։ Իշխանը գիտած է Աւստրօ-Ռւսգարիայի խտալական, Գերմանիայի և Աւստրօ-Ռւսգարիայի հետ ունեցած իր գաջնակցութեան չնորհով, Մասսովեան հարցում այնպիսի մի դօրեղ գրութիւն է բռնել, որ Ֆրանսիան ստիպված պէտք է լինի զիջողութիւններ անել։

—Վկիէննայի «*Presse*» լրագիրը խոստովանգում է, որ խտալական քաղաքականութիւնը Ֆրանսիայի վերաբերմամբ «գուրս կանչող» բնաւորութիւն ունի:

— Արագիլներին կ. Պօլսից հեռագրում են, որ
թիւրքաց կառավարութիւնը զիտաւորութիւն ու-
նի, բացի գերմանական գեներալներից, արձակել
ծառայութիւնից նպնպէս և գերմանական պաշ-
տօնեաներին, որոնք շատ մեծ ռոճիկներ են ըս-
տանում:

— Ոստիաներին օռոստոսի 10-ից հեռագրում

— Արագիրներին օդոստուիր 10-ից չափազբռած
են Հուօմից, որ խալական նաւատորմը այժմ
պատերազմելու համար միշտ պատրաստ կազմ
ունի։

—Կ. Պօլսից հետազրում են, օդոստուիր 8-ից,

Հինչ չեն որ թիւքքաց ծառայութիւնից գերմանական օվիլ- բրէնսերին հրաժարեցնելու պատճառը, որպէս հա- ւատացնում են, անզիլական դեսպան Ռայտի բրուգիաներն են եղել:

—Մայրաքաղաքի լրագիրներին հեռագրում են Կ. Պոլսից օգոստոսի 8-ին, որ բայրամից յետո ՓԱՐԻԶ, 16 օգոստոսի: Լրագիրների խօսքերով Ֆրէյսինէ շուտով Վէրողէն կուղևորին: Հեծելա- գորքի մեծ զօրախաղերը շահօննեան բանակում, որ գումարված են հեծելազօրական զօրաքաֆին- ները, կը սկսվեն վաղը Գալիֆէի առաջնորդու- թեամբ:

ՏՈՒԼՈՆ, 16 օգոստոսի: Ծովային մինիստր գե- ներալ կրանց այսօր Գիէր ուղևորվեցաւ տեսնե- աւ առաջարկութեան համար առաջարկութեան համար:

Առաջնաւոր իշխանական պատրաստությունները կազմում էին առաջնաւոր կազմությունները, որոնց ընդհանուր թւի մէջ հաշւում են 21 նաւերը:

Մէսինս, 16 օգոստոսի: Խոպլական նաւագումարը երեկո անցաւ Մէսինսի միջնիտոր կը նշանակվի, իսկ Քոչչուկ-Աւելիչ-փաշա մեծ վլագիր կը նշանակվի:

ԱՇԱԿԻ՞ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Հիմնական գործակալութեանից
—
մանել այսօր առաւտանա 91/2 ժամին Խմբի
կայարանը և ուղղիզ դասցին Խինսկօն զիւղը, որ
ժամանեցին 111/2 ժամին:

ՊԵՏԵՐՈՒԹՅԱ, 15 օգոստոսի: «ՊրաՎԻ. ԵՇՏ.»
Մազգի հաղորդութեամբ, թագաւոր Կայսը և Մի-
խայիլ Ալէքսանդրովիչ ու Ալէկսի Ալէքսանդրովիչ
Մհծ Խշանները երեկ 6 ժ. և 20 րօպէլն կէսօ-
րից յետոյ բարեհաճեցին Պետերգօֆից դնալ Խ-
լինսկօն գլւող, ուր երեկ և եթ ժամանեցին Մհծ
Խշան Սերգի Ալէքսանդրովիչ ամուսնու հետ մի-

Արարատի վրա բարձ է պարուակէ զիստ
արժողութիւնը և ակցիզը գինու արժողութեան
պրօցէստից Հրատարակված է նմէէգօդոգեան

ՆՐԾՈՅՆ, 15 օգոստակի: Ազարաւոր վրա բարեկարանալու մտադրութիւնն ունեցող ուսանողների էկսպէդիցիան զուրս եկաւ օգոստասի 11-ին Երևանից: և նոյն օրն և եթ հասաւ Սարդարսուլախի: Բարձրանալու ժամը նշանակված էր հետեւել օրը: Ուսանողական էկսպէդիցիան օգոստոսի 12-ին երկու խմբի վրա բաժանվեց: Մեկ խումբը պղցչությոց զատարագված է մրժգործառաքաղաքացին լոմբարդի կանոնադրութիւնը:

ՆՐԾՈՅՆՎՐՈՐՈԴԻ, 16 օգոստոսի: Մինչև 300,000 վեցրո Ղվարի գինիներ էն բերված տօնավաճառ. այդ գինիներից մնե մասը առաջուց ծախված էր Մօնկվայում. մնացած գինիները, իրանց յատկութեան համեմատ, տօնավաճառում ծախվեցան, 2 ր. 20 կ. մինչև 2 ր. 80 կ. և մի մասը 3 լուբլով ծախվեցաւ իրավանցիր

Մարգօվիշչի առաջնորդութեամբ գնաց բարձրա-
նալու մեծ Արարատի վրա, իսկ միւս խումբը
ուսանող կօվալէվսկու հետ միասին գնաց դէպի
փոքր Արարատը և չորս ժամից յետոյ հասաւ
զագաթին: Մեծ Արարատի վրա բարձրանալուն
արգելում էր չափազանց անբարեյցջող եղանա-
կը. գիշերը սառնամանիք էր, իսկ ցերեկով ձիւն
էր գալի և բոռք էր:

Նիմնի-Նօվ.ԳՐՈՐԴ, 15 օգոստոսի: Տօնավա-
ճառ բերված մետալական գործուածների քանա-
կութիւնը անցեալ տարվայ չափ է. գները աւելի
թանգ են. լաւ են ծախում. շատ կան մանր դը-
վերոն: Անցեալ տարվանից աւելի աջողութեամբ
էին առևտուր անում. ամբողջ գինին ծախված է
և այժմ առնողները ծախում են գինին 3 ր. մին-
չն 3½ բուրփով պահանջը լաւ է: Աշնանային
խաղողակոյթը աւելի պակաս և յատկութեամբ է:
սուր կը լինի միլդիու հիւանդութեան նշանաւոր
զարգացման պատճառով: Անդրկովվասում և կով-
կասում խաղողի որթերը նոյնալիք սաստիկ վեաս-
վեցան:

ՓԱՐԻԶ, 17 օգոստոսի: Վերջին ժամանակները
գերմանական գեսազնատուն յաճախ գալիս էր
մի Փրանշիացի, որը ցանկութիւն էր յայտնում
բանակցել գեսազնատան պաշտօնեամներից մէկի՝
Տուրքնառուէրի հետ. երեկ և գեսազնատունը գա-
լով, չը նայելով որ հրաժարվում էին նրան այն-

բամատէր զնողներ, առաւելապէս հարաւային նահանջների զիւղացիներից:

Վ.իշնԱ, 16 օդուասոխ: Այսօր ժամանեց այսեղ թագուհի կայսրուհին թագածառանդի և Մհեմ իշխանուհի Կուչնի Ալեքսանդրովնայի հետ: Հիւսիսացին երկարիուղու կայարանում, որ զարդարված էր զորպերով՝ զիմանընկալ համար զըմանի:

ստաց-
շրջանի
սովորությունը:
Խել խո-
րդասահ-
աբ է ոչ
քին ոռ-
ասցրած
ժամա-
ն բազ-

անվանմ էլի՞ ռուսաց զիսպահնատան խորհրդա-
կան իշխան կանուսկուղին, ռուսաց զիմսուրա-
կան գրքակաստարը, զանիփական զիսպանը, հիւ-
սիսային երկաթուղու բարձրագոյն ծառայողները
և աւատրիսական թագաֆառանդ բաւզօվի իր ա-
մուսնու հետ միասին: Պրինցը ռուսաց համա-
գեստ ունէր Անդրեասեան ժամանելով: Երբ եր-
կաթուղու գնացքը մօտեցաւ կայարանին, թագա-
ֆառանդը, որ աւատրիսական ուշանեան համա-
գեստ ունէր հագած, դսւրս եկաւ վագօն-սալօ-
սից և, մօաննալով պրինց Ռուզօվին և նրա ա-
մուսնուն, զրկեց և համբուրեց պրինցին, ասպա-
համբուրեց թագաֆառանդ իշխանունու ձեռքը:

ՏԵՐԵՆԱՆ: 17 օդոստոսի: Օդոստոսի 13-ին օր-
վայ 2 ժամին աշխարհագրական ընկերութեան
աշխատակից անդամ է: Ս. Մարկով և Բագրով
քէպական ուսումնարանի վարդապետ Մ. Ի. Պո-
պով տեղական պահապան զօրքի Ա. Մանուկով
աշգանուն կրող մի ձիստորով և հինգ քիւրդերով
հասան մեծ Արարատի գագաթին, ուր օդիրույց-
թաբանական դիտողովի համեմեր արին: Որպէս յի-
շատակ Արարատի գագաթը բարձրանալու, քա-
րերից մարդու հասակին չափ մի բուզգ են կանգ-
նեցրել, որը տակից հեռավիտակով երևում է:
Կրան ամենաբարձր կէտի վրա ջերմաչափը ցոյց

